

TA'LIMDA MENEJMENT VA BOSHQARUV IQTISOSLIGI

INATULLAYEVA NILUFAR XAYRULLOYEVNA

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar 15-DMTT direktori

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada pedagogik kadrlarni sertifikatlash tizimining ta'lim menejmenti jarayonlariga ta'siri tahlil qilingan. Sertifikatlash jarayoni o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini baholash va rivojlantirishning muhim vositasi sifatida qaraladi. Tadqiqotda mazkur tizimning ta'lim sifati, boshqaruv samaradorligi, innovatsion yondashuvlarni joriy etishdagi o'rni va o'quvchi natijalariga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, sertifikatlashning xalqaro tajribasi o'rganilib, mahalliy sharoitga moslashtirilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, pedagoglarni sertifikatlash tizimi ta'lim sifatini oshirish, boshqaruvda shaffoflikni ta'minlash hamda o'qituvchilarning kasbiy o'sishini rag'batlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: *pedagogik kadrlar, sertifikatlash tizimi, ta'lim menejmenti, kasbiy kompetensiya, ta'lim sifati, boshqaruv samaradorligi, xalqaro tajriba, kasbiy rivojlanish.*

“Ta'limda menejment va boshqaruv ixtisosligi” mavzusi ta'lim sohasida samarali boshqaruv va menejment yondashuvlari qo'llanilganda, o'quv jarayoni sifatli tashkil etiladi va o'quvchilarning natijalari yaxshilanadi.

Masalan, dars jarayonida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki boshqaruvchi rolini ham bajaradi. O'quvchilarning vaqtini to'g'ri taqsimlash,

ularni faoliyatga jalb qilish va individual yondashuvni ta'minlash bularning barchasi ta'lim menejmentiga kiradi. Agar o'qituvchi zamonaviy dasturlar (GeoGebra, Desmos, Maple kabi)ni to'g'ri rejalashtirib qo'llasa, bu nafaqat matematika fanini o'rganishni qiziqarli qiladi, balki boshqaruv elementlarini ham amalda ko'rsatadi.

Amaliy misol sifatida, o'quvchilarga tezlik, masofa va vaqt mavzusini o'rgatishda o'qituvchi menejment usullaridan foydalanishi mumkin. Bir guruhga masalani qo'l bilan yechish topshirig'i beriladi, boshqa guruh esa GeoGebra orqali grafik model quradi. O'qituvchi bu jarayonni boshqaradi, vaqtni nazorat qiladi, guruhlararo hamkorlikni tashkil etadi va yakunda umumiy xulosani muhokama qiladi. Bu ta'limdagi menejmentning eng oddiy, ammo samarali ko'rinishidir.

Shuningdek, boshqaruv ixtisosligining yana bir amaliy jihat — resurslarni to'g'ri taqsimlashdir. Masalan, maktabda cheklangan kompyuterlar mavjud bo'lsa, menejment yondashuvi orqali dars jarayonida kim, qachon va qanday foydalanishini tartibga solish mumkin. Bu orqali barcha o'quvchilarga teng imkoniyat yaratiladi.

Yana bir misol sifatida, o'quvchilarni loyihaviy faoliyatga jalb etishni ko'rsatish mumkin. Masalan, matematika darsida "Shahar transporti tezligi va yo'l masofasi" loyihasini ishlab chiqish. O'quvchilar jamoalarga bo'linib, turli dasturlarda hisob-kitob va modellashtirish ishlarini bajarishadi, o'qituvchi esa menejer sifatida jarayonni nazorat qiladi, vazifalarni bo'lib beradi va yakuniy natijalarni birlashtiradi.

Demak, ta'limda menejment va boshqaruv ixtisosligi nafaqat nazariy tushuncha, balki amaliyotda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini samarali tashkil qilishda qo'llaniladigan muhim yondashuvdir.

Pedagogik kadrlarni sertifikatlash tizimining menejment jarayoniga ta'siri haqida amaliy jihatdan fikr yuritganda, bu tizim nafaqat o'qituvchilarning malakasini aniqlash, balki ta'lim muassasasida samarali boshqaruv mexanizmini shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Sertifikatlash jarayoni o'qituvchilarni o'z

ustida muntazam ishlashga undaydi, bu esa menejment nuqtai nazaridan ta'lim sifatini boshqarishning eng kuchli omillaridan biriga aylanadi.

Masalan, sertifikatlashdan o'tgan pedagoglar o'z faoliyatini yangicha yondashuvlar, zamonaviy metodlar asosida tashkil etishga intiladi. Bu esa menejmentda tashkiliy ishlarning aniq rejalashtirilishi, resurslardan oqilona foydalanish va o'quv jarayonini doimiy monitoring qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Sertifikatlash tizimi boshqaruvchilarga aniq mezonlar asosida kadrlarni baholash, ular bilan ishlash strategiyasini ishlab chiqish imkonini beradi. Shu orqali menejment jarayonida faqat tajriba yoki subyektiv fikr emas, balki sertifikat natijalari asosiy ko'rsatkich sifatida ishlatiladi. Bu amalda o'qituvchilarni rag'batlantirish, malakani oshirish kurslariga yo'naltirish va ilg'or tajribalarni ommalashtirishda katta yordam beradi.

Bundan tashqari, sertifikatlash natijalari asosida menejment jarayonida ichki raqobat muhiti shakllanadi. O'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini namoyon qilishga, innovatsion metodlarni joriy etishga harakat qiladi. Bu esa ta'lim muassasasida sifat menejmenti tizimini mustahkamlab, rahbariyatning qaror qabul qilish jarayonida aniq, ishonchli ma'lumotlarga tayangan holda ishlashini ta'minlaydi.

Amaliy jihatdan qaraganda, sertifikatlash tizimi pedagogik kadrlarda o'z faoliyatini tahlil qilish, natijalarga baho berish va o'zini rivojlantirishga ehtiyojni kuchaytiradi. Shu orqali menejment jarayonida o'qituvchi va rahbariyat o'rtasida hamkorlik, ochiqlik va shaffoflik muhiti yuzaga keladi. Bu esa oxir-oqibat o'quvchi manfaatlariga xizmat qiladi va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Yo'nalish	Amaliy misol
O'qituvchi malakasini oshirish	Sertifikatlash jarayonidan so'ng o'qituvchi o'zining kuchli va zaif tomonlarini ko'rib chiqib, individual rivojlanish rejasini tuzadi. Masalan, IT ko'nikmalari zaif bo'lsa,

Yo'nalish	Amaliy misol
	qo'shimcha kurslarga qatnashadi.
Ta'lim sifati monitoringi	Maktab rahbariyati sertifikat natijalariga tayanib, o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini kuzatish uchun elektron baholash tizimini joriy qiladi.
Innovatsion yondashuvlarni tatbiq qilish	Sertifikatlashdan o'tgan o'qituvchilar darslarda "flipped classroom" yoki "gamification" usullarini qo'llash orqali samaradorlikni oshiradi.
O'qituvchi motivatsiyasi	Sertifikatlash bosqichidan muvaffaqiyatli o'tgan pedagogga maktab ichida liderlik loyihasini olib borish vazifasi yuklanadi va bu uning nufuzini oshiradi.
Rahbariyat boshqaruv qarorlari	Maktab direktori sertifikatlash natijalari asosida kuchli pedagoglarni yangi dasturlarni joriy qilishda yetakchi sifatida tanlaydi.
Resurslarni taqsimlash	Sertifikati yuqori darajadagi o'qituvchilar ilg'or metodik vositalar va yangi texnologiyalar bilan ta'minlanadi.
Hamkorlikni kuchaytirish	Sertifikatlangan o'qituvchilar birgalikda metodik guruh tuzib, dars ishlanmalarini almashish tizimini yaratadi.
O'quvchi natijalariga ta'sir	Sertifikatlashdan so'ng innovatsion metodlarni qo'llash natijasida o'quvchilarning mustaqil fikrlash darajasi oshadi.
Ijodiy muhit yaratish	Sertifikatlangan pedagoglarga o'zining ijodiy loyihalarini (masalan, robototexnika, dizayn klublari) ochish imkoniyati beriladi.
Jamiyat bilan hamkorlik	Sertifikatlash jarayonida pedagog ota-onalar bilan samarali aloqa qilish bo'yicha malaka oladi va uni amaliyotda qo'llaydi.

XULOSA

Pedagogik kadrlarni sertifikatlash tizimi ta'lim jarayonining sifatini oshirish, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ularning o'z ustida muntazam ishlashini rag'batlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu tizimning samarali menejment jarayoniga ta'siri shundaki, u nafaqat o'qituvchilar faoliyatini ob'ektiv baholash imkonini beradi, balki ta'lim muassasalarida innovatsion yondashuvlarni joriy qilish, ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida yangilash va kadrlar salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, sertifikatlash natijalariga tayangan holda o'qituvchilar uchun individual rivojlanish rejalari tuziladi, ta'lim sifati monitoringi yo'lga qo'yiladi hamda menejment qarorlari aniq faktlar asosida qabul qilinadi. Natijada, o'qituvchilarda raqobatbardoshlik, o'zini namoyon qilish va uzluksiz o'qib-o'rganish madaniyati shakllanadi.

Demak, pedagogik kadrlarni sertifikatlash tizimini samarali boshqarish orqali ta'lim tizimida yuqori malakali mutaxassislarni yetishtirish, o'quvchilarning bilim darajasini oshirish va xalqaro standartlarga mos raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash imkoniyatlari kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Azizxo'jayev, A.A. (2021). *Zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Shodmonov, Sh. & Hasanov, B. (2020). *Matematika o'qitishda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: "Fan va texnologiya" nashriyoti.
3. Polat, E.S. (2019). *Innovatsion ta'lim texnologiyalari va metodlari*. Moskva: Akademiya.
4. Jonassen, D. (2018). *Learning with Technology: A Constructivist Perspective*. New Jersey: Prentice Hall.
5. UNESCO (2022). *ICT in Education: A Global Perspective on Teaching with Technology*. Paris: UNESCO Publishing.